

ОДЕСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ

Академія Післядипломної Освіти Управління Охорони здоров'я
«УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА АСАМБЛЕЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Одеської міжнародної академії

А. ПАХЛЕВАНЗАДЕ

« _____ » 2024 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Української Медичної
Асамблеї

Г. Н. СЕРДЮК

« _____ » 2024 р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Складова освіти: післядипломна освіта, спеціалізація

Спеціальність: «Ортопедична стоматологія»

Попередня освіта: лікарі, які закінчили інтернатуру за спеціальністю лікарі-стоматологи-ортопеди, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю

Професійна кваліфікація: лікар-спеціаліст

ОДЕСЬКА
МІЖНАРОДНА

АКАДЕМІЯ
(Ідентифікаційний код 42400178)

I. ВСТУП

1. Післядипломна освіта: основним завданням циклів спеціалізації, є отримання та удосконалення професійних знань і навичок шляхом оновлення наявних та отримання нових теоретичних і практичних знань, необхідністю освоєння сучасних та нових методів вирішення професійних завдань, формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих в результаті теоретичної підготовки, необхідністю вивчення світового досвіду.

2. Попередня освіта перелік освітніх програм: лікарі, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Стоматологія»; лікарі-стоматологи-ортопеди, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю згідно наказу МОЗ України від 25.07.2023 № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями»

3. Освітня програма підготовки з підвищення кваліфікації – проходження циклу спеціалізації за спеціальністю «Ортопедична стоматологія» проводиться за освітньою програмою підготовки.

4. Слухачі, які виконали навчальний план та програму спеціалізації, підлягають атестації на визначення рівня знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікаря-спеціаліста із кваліфікації «Ортопедична стоматологія».

II. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Складова освіти	Післядипломна освіта, спеціалізація
Контингент	Лікарі, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Стоматологія»; лікарі-стоматологи-ортопеди, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю
Спеціальність	Ортопедична стоматологія
Форма навчання	Очна та дистанційна участь в режимі реального часу
Кваліфікація	Лікар-спеціаліст
Мова	Українська
Академічні права	Безперервний професійний розвиток, цикли тематичного удосконалення, майстер-класи
Професійні права	Робота на посадах лікар-спеціаліст за спеціальністю «Ортопедична стоматологія» у лікарняних закладах та закладах охорони здоров'я.
Моніторинг та оцінювання	Наказ МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами), Наказ МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами)
Тривалість навчальних планів у складі освітньої програми	<ul style="list-style-type: none"> • 4 місяця (624 годин / 20,8 кредитів ЄКТС) для лікарів, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Стоматологія»; • 2 місяця (312 годин / 10,4 кредитів ЄКТС) для лікарів-стоматологів-ортопедів, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю. <p>Відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 р. № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями» (Ідентифікаційний код 42400178)</p>

III. ПЕРЕЛІК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Інтегральна компетенція	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Ортопедична стоматологія», або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.</p> <p>ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності.</p> <p>ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня.</p> <p>ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.</p> <p>ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою.</p> <p>ЗК 06. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 08. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці.</p> <p>ЗК 09. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка).</p> <p>ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 11. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК 12. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.</p> <p>ЗК 13. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.</p> <p>ЗК 14. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.</p> <p>ЗК 15. Спроможність до визначення тактики, методів</p>

	<p>та надання екстреної медичної допомоги, домедичної допомоги за міжнародними протоколами.</p> <p>ЗК 16. Знати показання, протипоказання, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно</p>
<p>Професійні компетентності (ПК)</p>	<p>ПК 01. Здатність використовувати у професійній діяльності знання законодавства і охорони здоров'я, директивні документи які регламентують діяльність органів і лікувальних закладів охорони здоров'я України.</p> <p>ПК 02. Здатність використовувати у професійній діяльності знання організаційної структури стоматологічної ортопедичної служби, функціональні напрямки її діяльності.</p> <p>ПК 03. Здатність до проведення та інтерпретації загальних і спеціальних клінічних методів обстеження стоматологічних хворих.</p> <p>ПК 04. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>ПК 05. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>ПК 06. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки з супутніми соматичними захворюваннями.</p> <p>ПК 07. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції</p> <p>ПК 08. Спроможність проводити лікування основних захворювань ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>ПК 09. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.</p> <p>ПК 10. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.</p> <p>ПК 11. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями ротової порожнини та ЩЛД.</p> <p>ПК 12. Спроможність ведення нормативної медичної документації.</p>

Програмні результати навчання

ПРН 01. Виділяти й ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання .
ПРН 02. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний і фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу
ПРН 03. Призначати й аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) пацієнтів із захворюваннями ротової порожнини і щелепно-лицевої ділянки для проведення диференційної діагностики захворювань.
ПРН 04. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики.
ПРН 05. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу
ПРН 06. Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.
ПРН 07. Визначати підхід, план, вид і принцип лікування стоматологічного захворювання шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПРН 08. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПРН 09. Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПРН 10. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу
ПРН 11. Аналізувати й оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів і комп'ютерних інформаційних технологій.
ПРН 12. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу для різних верств населення та в різних умовах.
ПРН 13. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.
ПРН 14. Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги,

використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу

**Матриця відповідності професійних компетентностей лікаря
зі спеціальності «Ортопедична стоматологія» програмним результатам
навчання**

ПРН ПК	ПРН01.	ПРН02.	ПРН03.	ПРН04.	ПРН05.	ПРН06.	ПРН07.	ПРН08.	ПРН09.	ПРН10.	ПРН11.	ПРН12.	ПРН13.	ПРН14.
	ПК01.		+									+		+
ПК02.			+	+	+	+					+		+	
ПК03.		+	+	+			+	+	+					
ПК04.	+	+	+			+	+				+		+	
ПК05.	+	+	+	+		+	+				+		+	
ПК06.	+	+	+	+			+	+		+				
ПК07.							+	+	+			+	+	+
ПК08.		+	+	+			+		+				+	
ПК09.	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+		+	
ПК10.					+					+	+		+	+
ПК11.	+	+				+					+		+	
ПК12.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+

**IV. ПЕРЕЛІК КОМПОНЕНТІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ
ЦИКЛУ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ОРТОПЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ»**

Контингент	Лікарі, які закінчили інтернатуру за фахом “Стоматологія”
Тривалість навчального плану (міс./год./ЄКТС)	4 місяця / 624 години / 20,8 кредитів ЄКТС):

Код	Компонента освітньої програми	К-ть годин / кредити ЄКТС	Форма контролю
Обов’язковий компонент			
OK01	Лікувально-профілактична організація стоматологічної ортопедичної допомоги	30/1	залік
OK02	Функціональна анатомія зубощелепної системи.	32/1	залік
OK03	Матеріалознавство у клініці ортопедичної стоматології	30/1	залік
OK04	Обстеження хворого в клініці ортопедичної стоматології та підготовка до протезування.	82/2,7	залік

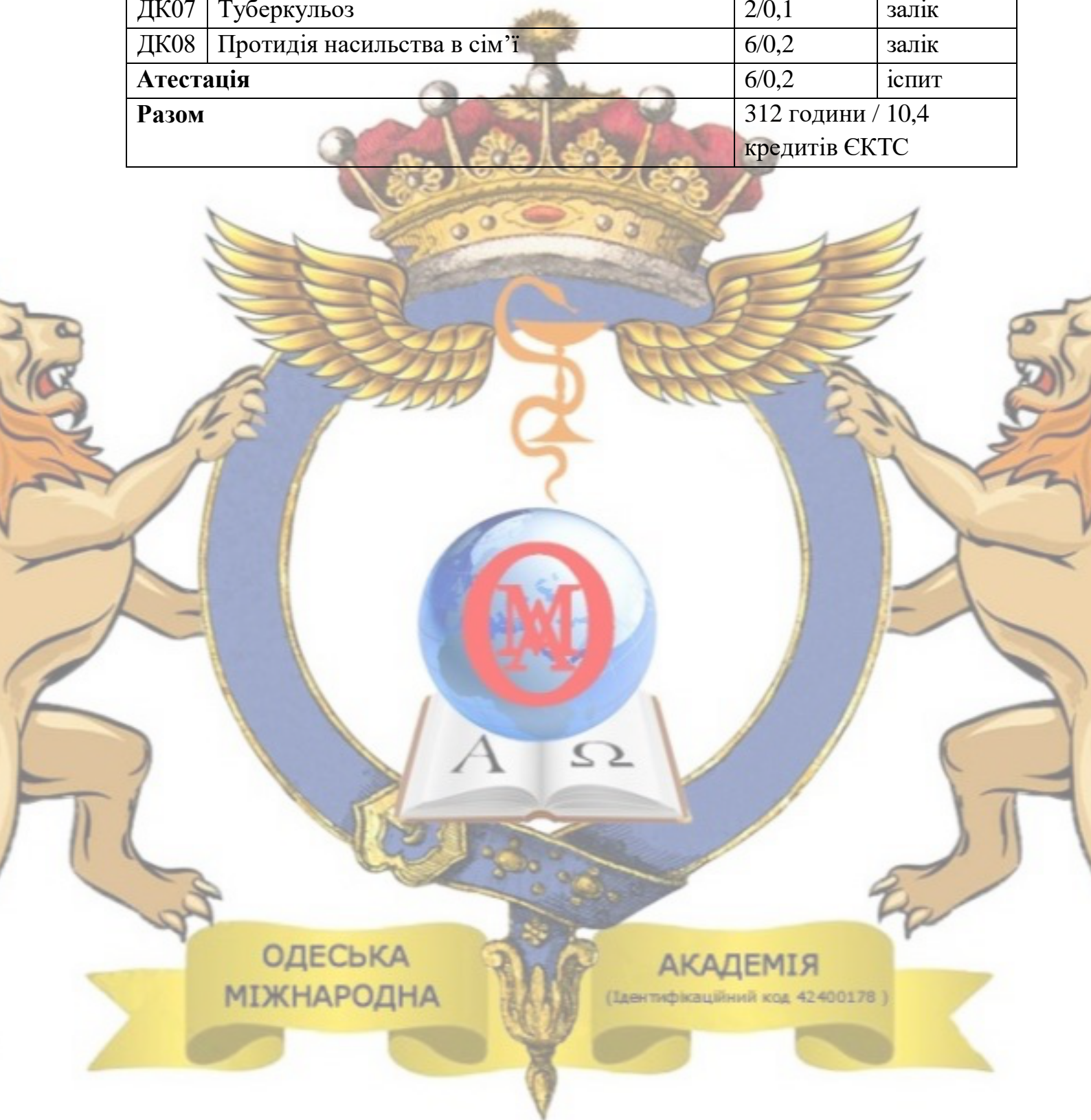
OK05	Клініка і ортопедичне лікування дефектів коронок зубів.	50/1,7	залік
OK06	Клініка і ортопедичне лікування часткових дефектів зубних рядів незнімними конструкціями зубних протезів.	40/1,3	залік
OK07	Клініка, ортопедичне лікування часткових дефектів зубних рядів знімними протезами	32/1	залік
OK08	Ортопедичне лікування повної втрати зубів знімними протезами	30/1	залік
OK09	Діагностика, клініка, ортопедичні методи лікування захворювань пародонту із застосуванням сучасних знімних та незнімних конструкцій	28/0,9	залік
OK10	Діагностика, клініка та ортопедичні методи лікування патологічної стертості зубів	42/1,4	залік
OK11	Діагностика, клініка та ортопедичні методи лікування захворювань СНЩС	70/2,3	залік
OK12	Щелепно-лицева ортопедія	18/0,6	залік
OK13	Основні принципи ортопедичного лікування дефектів зубних рядів з використанням імплантатів	50/1,7	залік
OK14	Помилки та ускладнення в практиці ортопедичної стоматології, методи їх усунення та профілактики	32/1,1	залік
Додатковий компонент			
ДК01	Військово-медична підготовка	24/0,8	залік
ДК02	Організація невідкладної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях	12/0,4	залік
ДК03	СНІД та вірусні гепатити	2/0,1	залік
ДК04	Імунопрофілактика	2/0,1	залік
ДК05	Радіаційна медицина	2/0,1	залік
ДК06	Особливо небезпечні інфекції	2/0,1	залік
ДК07	Туберкульоз	2/0,1	залік
ДК08	Протидія насильства в сім'ї	6/0,2	залік
Атестація		6/0,2	іспит
Разом		624 години / 20,8 кредитів ЄКТС	

Контингент	Лікарі-стоматологи-ортопеди, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю
Тривалість навчального плану	2 місяці / 312 годин / 10,4 кредитів ЄКТС):

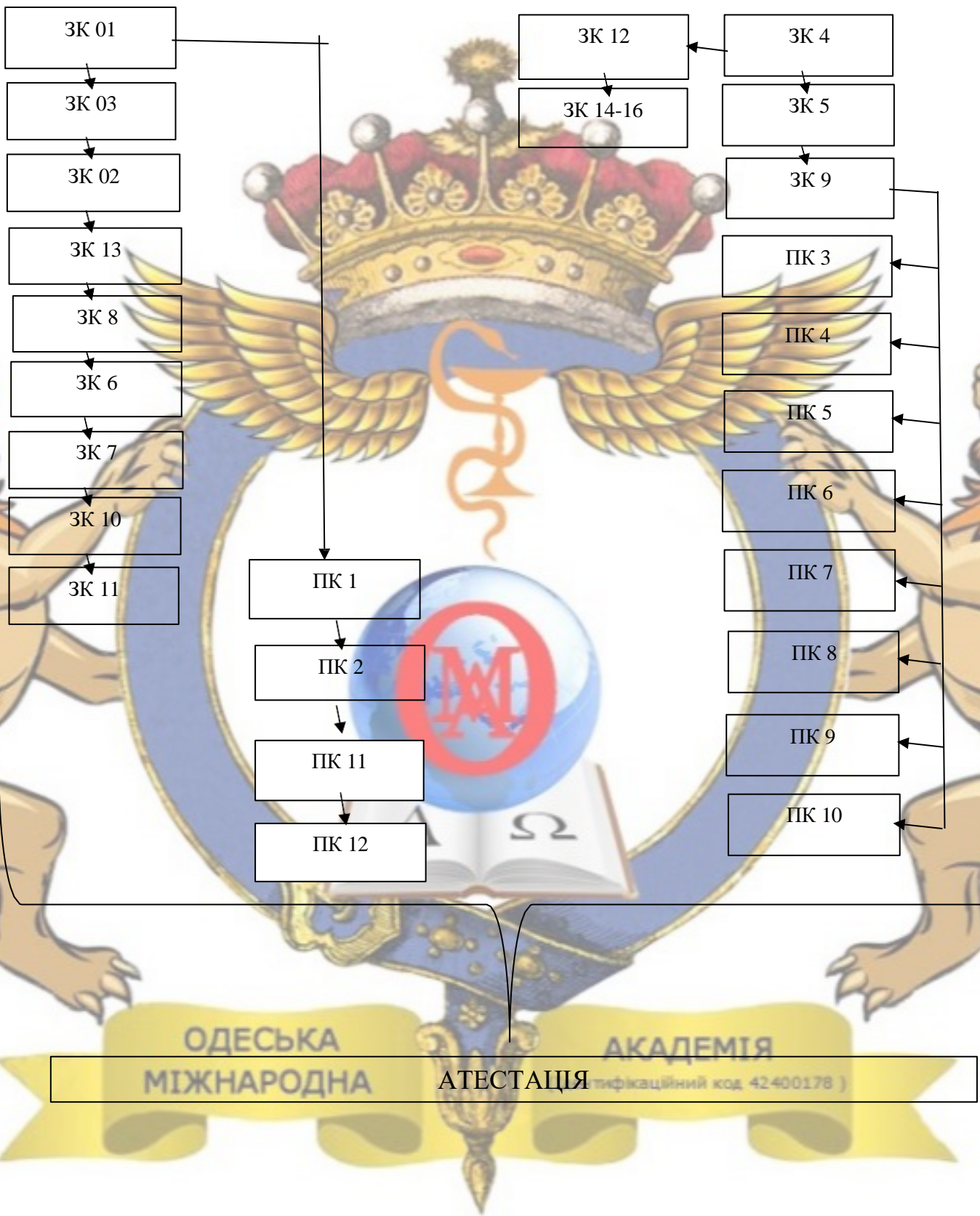
(міс./год./ЄКТС)

Код	Компонента освітньої програми	К-ть годин / кредити ЄКТС	Форма контролю
Обов'язковий компонент			
ОК01	Лікувально-профілактична організація стоматологічної ортопедичної допомоги	10/0,3	залік
ОК02	Функціональна анатомія зубощелепної системи.	12/0,4	залік
ОК03	Матеріалознавство у клініці ортопедичної стоматології	18/0,6	залік
ОК04	Обстеження хворого в клініці ортопедичної стоматології та підготовка до протезування.	14/0,5	залік
ОК05	Клініка і ортопедичне лікування дефектів коронок зубів.	20/0,7	залік
ОК06	Клініка і ортопедичне лікування часткових дефектів зубних рядів незнімними конструкціями зубних протезів.	24/0,8	залік
ОК07	Клініка, ортопедичне лікування часткових дефектів зубних рядів знімними протезами	22/0,7	залік
ОК08	Ортопедичне лікування повної втрати зубів знімними протезами	22/0,7	залік
ОК09	Діагностика, клініка, ортопедичні методи лікування захворювань пародонту із застосуванням сучасних незнімних та знімних конструкцій.	16/0,5	залік
ОК10	Діагностика, клініка та ортопедичні методи лікування патологічної стертості зубів	22/0,7	залік
ОК11	Діагностика, клініка та ортопедичні методи лікування захворювань СНЦС	22/0,7	залік
ОК12	Щелепно-лицева ортопедія	14/0,5	залік
ОК13	Основні принципи ортопедичного лікування дефектів зубних рядів з використанням імплантатів	28/0,9	залік
ОК14	Помилки та ускладнення в практиці ортопедичної стоматології, методи їх усунення та профілактики	16/0,5	залік
Додатковий компонент			
ДК01	Військово-медична підготовка	24/0,8	залік
ДК02	Організація невідкладної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях	6/0,2	залік
ДК03	СНІД та вірусні гепатити	2/0,1	залік

ДК04	Імунопрофілактика	2/0,1	залік
ДК05	Радіаційна медицина	2/0,1	залік
ДК06	Особливо небезпечні інфекції	2/0,1	залік
ДК07	Туберкульоз	2/0,1	залік
ДК08	Протидія насильства в сім'ї	6/0,2	залік
Атестація		6/0,2	іспит
Разом		312 години / 10,4 кредитів ЄКТС	

V. СТРУКТУРНА СХЕМА

VI. АТЕСТАЦІЯ

Атестація на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» зі спеціальності «Ортопедична стоматологія» підлягають особи, що пройшли цикл спеціалізації. Склад атестаційної комісії, яка проводить атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» формується закладом вищої (післядипломної) освіти.

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» зі спеціальності «Ортопедична стоматологія», допускаються слухачі які повністю виконали програму підготовки. Допуск до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок оформлюється наказом ректора закладу вищої освіти. Атестація лікарів включає:

- іспит з оволодіння практичними навичками;
- співбесіда.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 4-тири бальною (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») системою.

Види контролю: поточний, підсумковий, самоконтроль, атестація.

За результатами атестації з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» комісія приймає такі рішення: присвоїти або відмовити у присвоєнні звання «лікар-спеціаліст» з конкретної лікарської спеціальності. За результатами позитивної атестації на підставі рішення атестаційної комісії лікарям, видається сертифікат встановленого зразка.

ОДЕСЬКА
МІЖНАРОДНА

АКАДЕМІЯ
(Ідентифікаційний код 42400178)

VII. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Братушкина М. В., Жуков К. В. Використання 3D-технологій у сучасній стоматології. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку стоматологічної освіти, науки та практики: матеріали науково-практичної конференції із міжнародною участю, Харків, 12 квітня 2019 року / відп. за випуск Ніконов А. Ю., ХМАПО. Харків: КСОД, 2019. 123 с.*
 2. Гордієнко С. А.*, Ніконов А. Ю., Бреславець Н. М. Застосування профілактично-реабілітаційних заходів при протезуванні незнімними конструкціями протезів стоматологічних хворих. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку стоматологічної освіти, науки та практики: матеріали науково-практичної конференції із міжнародною участю, Харків, 12 квітня 2019 року / відп. за випуск Ніконов А. Ю., ХМАПО. Харків: КСОД, 2019. С. 31-34.*
 3. Ищенко П. В. Фізіологічність дентальної імплантації. *Сучасна стоматологія. 2018. №5. С. 58-61.*
 4. Костенко С. Б. Аналіз спектрометричної оцінки ідентифікації фотополімерних пломбувальних матеріалів. *Сучасна стоматологія. 2015. №5. С. 102-105.*
 5. Костюк Н. Г*, Євсюков В. С., Поляшенко А. С. Переваги методу вимірювання довжини кореневих каналів за допомогою сучасних апекслокаторів (огляд літератури). *Сучасні тенденції та перспективи розвитку стоматологічної освіти, науки та практики: матеріали науково-практичної конференції із міжнародною участю, Харків, 12 квітня 2019 року / відп. за випуск Ніконов А. Ю., ХМАПО. Харків: КСОД, 2019. С. 61-63.*
 6. Любченко О.В.*, Пушкар Л.Ю., Велігоря І.Є.; Бобровська Н.П. Порівняльна характеристика засобів для хімічного способу ретракції маргінального пародонту. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку стоматологічної освіти, науки та практики: матеріали науково-практичної конференції із міжнародною участю, Харків, 12 квітня 2019 року / відп. за випуск Ніконов А. Ю., ХМАПО. Харків: КСОД, 2019. С. 64-66.*
 7. Неспрядько В. П., Куц П. В. Дентальна імплантологія. Основи теорії та практики. Навчальний посібник. Київ, «Самміт-книга», 2015. 348 с.
 8. Фармакологія в стоматології: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2016. 392 с.
 9. Anke M.K. Essential and toxic effects of macro, trace and ultratrace elements in the nutrition of man. Elements and their compounds in the invironment. Occurrence, analysis and biological relevance. VCH Verlag GmbH, 2014. P. 343-367.
 10. Bradm M, Canston B E. Use of polymeric material in dentistryю *Flastm Polim.* 2014. Vol. 41, № 153. P. 140-144.
 11. Donovan T. E., Hirst R G., Campagni W. V. Phisical properties of acrylic resin polemerized by four different techniques. *The Journal of Prosthetic Dentistry.* 2015. vol. 54, №4. P. 522- 524.
 12. Hegde S. Dynamics of counseling in dentistry: A holistic approach. *J. of Education and Ethics sn Dentisry.* 2016. Vol. 5. P. 2-7.
- Okada C. Blood flow in denture-supporting maxillary mucosa in response to

- simulated mastication by loading. *J. Prosthodont Res.* 2016. Vol. 54, №4. P. 159-163.
13. Заблоцький, Я. В. (2006) Імплантація в незнімному протезуванні: монографія. Львів: Галдент, 2006. - 156 с.
 14. Tribology // Wikipedia, the free Encyclopedia. — <http://en.wikipedia.org/wiki/Tribology>.
 15. Кіндрачук М.В., Лабунець В.Ф., Пашечко М.І., Корбут Є.В. Трибологія: підручник МОН. Київ: НАУ-друк, 2009. – 392 с.
 16. Котелевський Р.А. (2014) Аналіз якості препарування зубів під металокерамічні коронки. Вісник стоматології. 2014. № 4. – С. 55-58.
 17. П.С. Фліс, А.З. Власенко (2010) «Технологія виготовлення зубних протезів з використанням керамічних і композитних матеріалів» - Київ ВСВ «Медицина», 2010, с. 132-160.
 18. Макєєв В.Ф., Угрин М.М., Заблоцька О.Я. (2016) Аналіз результатів незнімного протезування із застосуванням імплантатів при їх негайному навантаженні у пацієнтів похилого віку з повною втратою зубів на нижній щелепі Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького 2 «Клініка Заблоцького», Львів Новини стоматології. 2016. №2 (87)
 19. Кльомін В.А., Кубаренко В.В., Глінкін В.В. (2016) Особливості конструкцій протезов при зубній імплантації. Роль сучасної медицини у житті людини та її місце у формуванні здорового способу життя. Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції(м.Львів, 25-26 березня 2016року).-Львів:ГО «Львівська медична спільнота»,2016.-С20-23.
 20. Біда О.В., Забуга Ю.І. (2015) Переваги поступового навантаження остеоінтегрованих дентальних імплантатів. Новини стоматології. 4(85): 100-101
 21. Біда О.В. (2016) Ефективність ортопедичного лікування пацієнтів із включеними дефектами зубних рядів незнімними конструкціями зубних протезів з опорою на дентальні імплантати в умовах недостатньої щільності кісткової тканини. Сучасна стоматологія. 20(81): 88-91
 22. Біда О.В. (2016) Стан жувальних м'язів у осіб із включеними дефектами зубних рядів до та після лікування ортопедичними конструкціями з опорою на дентальні імплантати. Іновації в стоматології. Науково-практичний журнал 4: 19-24 [http:// www.innovacii.od.ua/volume - 4 2016/19-24](http://www.innovacii.od.ua/volume - 4 2016/19-24)
 23. Беляєв Е.В. (2015) Особливості діагностики, лікування і реабілітації вторинних деформацій зубощелепної системи. Світ медицини і біології 4(53):151-165. Доступно [http:// womab.com.ua/upload/11.4.1/SMB-2015-04-1-151. pdf](http://womab.com.ua/upload/11.4.1/SMB-2015-04-1-151.pdf).
 24. Біда О.В. (2016) Особливості ортопедичного лікування хворих із частковою втратою зубів із застосуванням дентальної імплантації залежно від показників щільності кісткової тканини щелепи. Український стоматологічний альманах 1(2):60-63
 25. Ожоган З.Р., Яковин О.М. (2014) Клінічна й експериментальна порівняльна оцінка вдосконалених методів виготовлення естетичних незнімних конструкцій зубних протезів. Український стоматологічний альманах 2:53-56.

Доступно <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usa-2014-2-15/>

26. Варв'янський П. Ю.*, Голубничий О. П., Мухін З. С. Підвищення фізико-хімічних властивостей знімних зубних протезів із самотвердіючої пластмаси "Протакріл-М" за допомогою структурування їх в полі струму високої частоти. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку стоматологічної освіти, науки та практики: матеріали науково-практичної конференції із міжнародною участю, Харків, 12 квітня 2019 року / відп. за випуск Ніконов А. Ю., ХМАПО. Харків: КСОД, 2019. С. 15-20.*
27. Воронюк О. Л. Філософія : підручник. – Київ: ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
28. Ніконов А.Ю.*, Бреславець Н.М., Гордієнко С.А., Житомирський А.О. Дослідження проявів металотоксикації стоматологічними ортопедичними конструкціями у зразках волосся пацієнтів. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку стоматологічної освіти, науки та практики: матеріали науково-практичної конференції із міжнародною участю, Харків, 12 квітня 2019 року / відп. за випуск Ніконов А. Ю., ХМАПО. Харків: КСОД, 2019. С. 67-70.*
29. Анатомія та фізіологія з патологією / [Я. І. Федонюк, К. О. Волков, В. Д. Волошин та ін.]. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2018. – 676 с.
30. Біда В.І.(2012) Ортопедичне лікування хворих із оклюзійно – артикуляційним синдромом дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба / В.І. Біда, С.М. Ключан // Український стоматологічний альманах. – 2012. – № 3.
31. Біда В.І., Дорошенко О.М., Леоненко П.В., з співав. Ортопедична стоматологія. Тестові завдання Ортопедична стоматологія. Тестові завдання» Навчальний посібник, -К., 2015.-243с.
32. Воловар О. С. (2015) Прояви патологічних змін дихальної системи у пацієнтів із захворюваннями скронево-нижньощелепного суглоба. Вісн. стоматології = Visnyk stomatologii = Вестник стоматологии : науково-практичний рецензований журнал. - 2015. - № 4. - С. 43-48. - Бібліогр. в кінці ст. . - ISSN 2078-8916
33. Єзерська О.О., Дрогомирецька М.С., Гергель І.М. (2013) Сучасний метод діагностики функціонального стану СНЩС. Вісник стоматології, (1): 183–184.
34. Костюк Т. М. (2018) Електроміографічне дослідження роботи жувальних м'язів при дисфункційних розладах скронево-нижньощелепного суглоба. Актуал. пробл. сучасн. мед. : Вісн. Укр. мед. стомат. акад. : науково-практичний журнал. - 2018. - Т. 18, № 3. - С. 212-219 : іл. - Бібліогр. в кінці ст. . - ISSN 2077-1096
35. Луцькова Ю.С., Ступіна Ю.В., Новіков В.М. (2016) Особливості топографо-анатомічних і морфологічних змін елементів СНЩС у пацієнтів з одностороннім та двостороннім вивихом суглобового диска за даними МРТ-досліджень. Український стоматологічний альманах. – 2016. - №3, т. 2. – С.46–50.
36. Макеев В. Ф. (2014) Синдром Ігла в диференційованій діагностиці скронево-нижньощелепних розладів / В. Ф. Макеев, О. Д. Телішевська // Укр. стоматол. альманах : науково-практичний рецензований журнал. - 2014. - № 4. - С. 36-39. : іл. - Бібліогр. в кінці ст. . - ISSN 2409-0255
37. Макеев В. Ф., Олійник М. Ю. (2018) Сучасні погляди на етіологічні чинники розвитку скронево-нижньощелепних розладів (огляд літератури). Укр.

стоматол. альманах: науково-практичний рецензований журнал. - 2018. - № 2. - С. 49-53.

38. Мельник В. Л. (2017) Особливості діагностики та лікування пацієнта з больовою дисфункцією скронево-нижньощелепного суглобу на фоні мігренозного стану та остеохондрозу шийного відділу хребта (клінічний випадок) / В. Л. Мельник, В. К. Шевченко // Вісник проблем біології і медицини = Bulletin of Problems in Biology and Medicine : український науково-практичний журнал. - 2017. - Т. 3, № 2(138). - С. 200-203.
39. Мельник В. Л., Шевченко В. К., Силенко Ю. І. (2018) Місце синдрому больової дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба серед больових синдромів обличчя. Укр. стоматол. альманах : науково-практичний рецензований журнал. - 2018. - № 1. - С. 79-82. - Бібліогр. в кінці ст. . - ISSN 2409-0255
40. Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. (2014) Анатомія людини : навч. посіб. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 359 с. – ISBN 978-966- 2328-70-7
41. Музика Ф. В., Кулітка Е. Ф., Гриньків М. Я. (2012) Тестові завдання з дисципліни „Анатомія людини”. – Львів : ЛДУФК, 2012. – 130 с. – ISBN 978-966-2328-39-4
42. Сидоренко П. І., Бондаренко Г.О., Куц С. О. (2012) Анатомія та фізіологія людини. – Вид. 4-е, випр. – Київ : Медицина, 2012. – 199 с. – ISBN 978-617-505-216-7.
43. Ferri J., Potier J., Maes J.M. et al. (2018) Temporomandibular joint arthritis: Clinical, orthodontic, orthopaedic and surgical approaches. *Int. Orthodontics*, 16(3): 545–561.
44. Giudice A.L., Brewer I., Leonardi R. et al. (2018) Pain threshold and temporomandibular function in systemic sclerosis: comparison with psoriatic arthritis. *Clin. Rheumatol.*, 37(7): 1861–1867.
45. Gupta N., Gupta N., Tomar L.R., Nair N. (2016) Temporomandibular joint ankylosis in ankylosing spondylitis: A case report and review of literature. *J. Family Med. Prim. Care*, 5(3): 716.
46. Handbook of Human Anatomy. Borys Y. Reminetskyy, Illia Y. Herasymiuk, Larysa Y. Fedonyuk, Volodymyr D. Voloshyn. - Ternopil, Ukrmedknyha. - 2018, 224 p.
47. He D., An Y., Li Y. et al. (2018) RNA sequencing reveals target genes of temporomandibular joint osteoarthritis in rats after the treatment of low-intensity pulsed ultrasound. *Gene*, 672: 126–136.
48. Human Anatomy :textbook / Cherkasov V.G., Herasymiuk I.Ye., Holovatskyi A.S., Kovalchuk O.I., Reminetskyy B.Ya. - Vinnytsia: Nova Knyha, 2018. - 464 p.
49. Kalladka M., Quek S., Heir G. et al. (2014) Temporomandibular joint osteoarthritis: diagnosis and long-term conservative management: a topic review. *J. Indian Prosthodont. Soc.*, 14(1): 6–15.
50. O’Connor R.C., Fawthrop F., Salha R., Sidebottom A.J. (2017) Management of the temporomandibular joint in inflammatory arthritis: Involvement of surgical procedures. *Eur. J. Rheumatol.*, 4(2): 151.
51. Pantoja L.L.Q., de Toledo I.P., Pupo Y.M. et al. (2018) Prevalence of degenerative joint disease of the temporomandibular joint: a systematic review. *Clin. Oral Investig.*, 1–14. doi: 10.1007/s00784-018-2664-y.

52. Pinto J.R.R., Pedron I.G., Utumi E.R. et al. (2018) Temporomandibular joint disorders as the only manifestation of juvenile idiopathic arthritis: a case report. *Einstein (São Paulo)*, 16(3): eRC4003.
53. Savtekin G., Sehirli A.O. (2018). Rheumatoid arthritis in temporo-mandibular joint: A review. *Nigerian J. Clin. Practice*, 21(10): 1243.
54. Schiffman E., Ohrbach R. (2016) Executive summary of the diagnostic criteria for temporomandibular disorders for clinical and research applications. *J. Am. Dent. Assoc.*, 147(6): 438–445.
55. Wilentz J.B., Cowley A.W. Jr. (2017) How can precision medicine be applied to temporomandibular disorders and its comorbidities? *Mol. Pain.*, 13.
56. *Prosthetic Dentistry. Fixed Prosthodontics. Part 1* / Ed. by V. P. Nespryadko, Z. Y. Zhegulovych. – Zhytomyr : Polissia, 2015. – 260 p.
57. Zhegulovych Z. Y. Compartment of Occlusal Determinants in persons with prostheses and restorations in conformational approach / Z. Y. Zhegulovych // *International Scientific Periodical Journal «The Unity of Science»*. – 2016. – Oct. – P. 124–127
58. Zhegulovych Z. Y. Evaluation of Cephalometric Characteristics of Dentoalveolar Parameters in Patients with Occlusal Disorders / Z. Y. Zhegulovych // *International Scientific Periodical Journal «The Unity of Science»*. – 2016–2017. – Dec.– Jan. – P. 103–106
59. Визначення термінів репротезування застосовуючи різні схеми переносу оклюзійної інформації при функціональних розладах зубощелепного апарату / В. П. Неспрядько, О. Г. Терещук, І. Л. Скрипник [та ін.] // *Вісник стоматології*. – 2015. – № 3. – С. 64–67.
60. Жегулович З. Є. Аналіз цефалометричних характеристик дентоальвеолярного комплексу у осіб з протезами і реставраціями у спрощеному підході / З. Є. Жегулович // *Актуальні проблеми сучасної медицини*. – 2016. – Т. 16, вип. 4 (56), ч. 1. – С. 11–15.
61. Жегулович З. Є. Взаємозв'язок між просторовим положенням нижньої щелепи при змиканні та функціональним станом жувальних м'язів / З. Є. Жегулович, В. В. Ботвінко, Д. А. Борисенко // *Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П. Л. Шупіка*. – К., 2015. – Вип. 24, кн. 4. – С. 21–30.
62. Жегулович З. Є. Клініко-інструментальний аналіз послідовності формування дентальних оклюзійних контактів при змиканні щелеп / Жегулович З. Є. // *Медична наука України*. – 2015. – Т. 11, № 1–2. – С. 69–75.
63. Жегулович З. Є. Клінічна характеристика дентальної оклюзії після відновлення у конформативному підході / З. Є. Жегулович // *Новини стоматології*. – 2015. – № 2 (83). – С. 18–23.
64. Коваль Є. А. Особливості моделювання оклюзійної поверхні мостоподібних протезів, що опираються на імпланти / Є. А. Коваль, Н. В. Лисейко // *Науковий вісник національного медичного університету імені О. О. Богомольця*. – 2013. – № 3 (42). – С. 189–191.
65. Порівняльна характеристика методів визначення порушень оклюзії зубних рядів / В. П. Неспрядько, Н. В. Лисейко, Р. А. Левандовський, Є. А. Коваль // *Галицький лікарський вісник*. – 2013. – № 4. – С. 37–40.
66. Ramasamy M, Karthigeyan S, Giri TC, Rajendran V, Shetty A, Deivanai M.

Evaluation of the inclination of maxillary occlusal plane on mounted casts using a fixed value and customized nasion indicator in artex articulator: Facebow system – An *in-vivo* comparative study. J Pharm Bioallied Sci. 2013;5(Suppl 1):S54–9. [PMC free article] [PubMed] [Google Scholar]

67. J Indian Prosthodont Soc. 2016 Jul-Sep;16(3):248-52. doi: 10.4103/0972-4052.176525.

Evaluation of accuracy of transfer of the maxillary occlusal cant of two articulators using two facebow/semi-adjustable articulator systems: An *in vivo* study. Shetty S, Shenoy KK, Sabu A

68. IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME) e-ISSN: 2320–7388,p-ISSN: 2320–737X Volume 4, Issue 5 Ver. IV (Sep-Oct. 2014), PP 01-04 Significance of Facebow for Dental Restorations Manu Rathee,Poonam Malik, Jyotirmay

69. Brenes C, Duqum I, Mendonza G. Materials and systems for all ceramic CAD/CAM restorations: a review of the literature. → CAD/CAM. 2016;3:10–15.

70. Maggetti I, Bindl A, Mehl A. A three-dimensional morphometric study on the position of temporomandibular joints. Int J Comput Dent. 2015;18(4):319-31.

71. Ting-Shu S, Jian S. Intraoral Digital Impression Technique: A Review. J Prosthodont 2015;24:313-21.

72. Luthra RP, Gupta R, Kumar N, Mehta S, Sirohi R. Virtual articulators in prosthetic dentistry: A review. J Adv Med Dent Scie Res 2015;3(4):117-121.

